

Формування інклюзивного простору України: культурний і літературний виміри

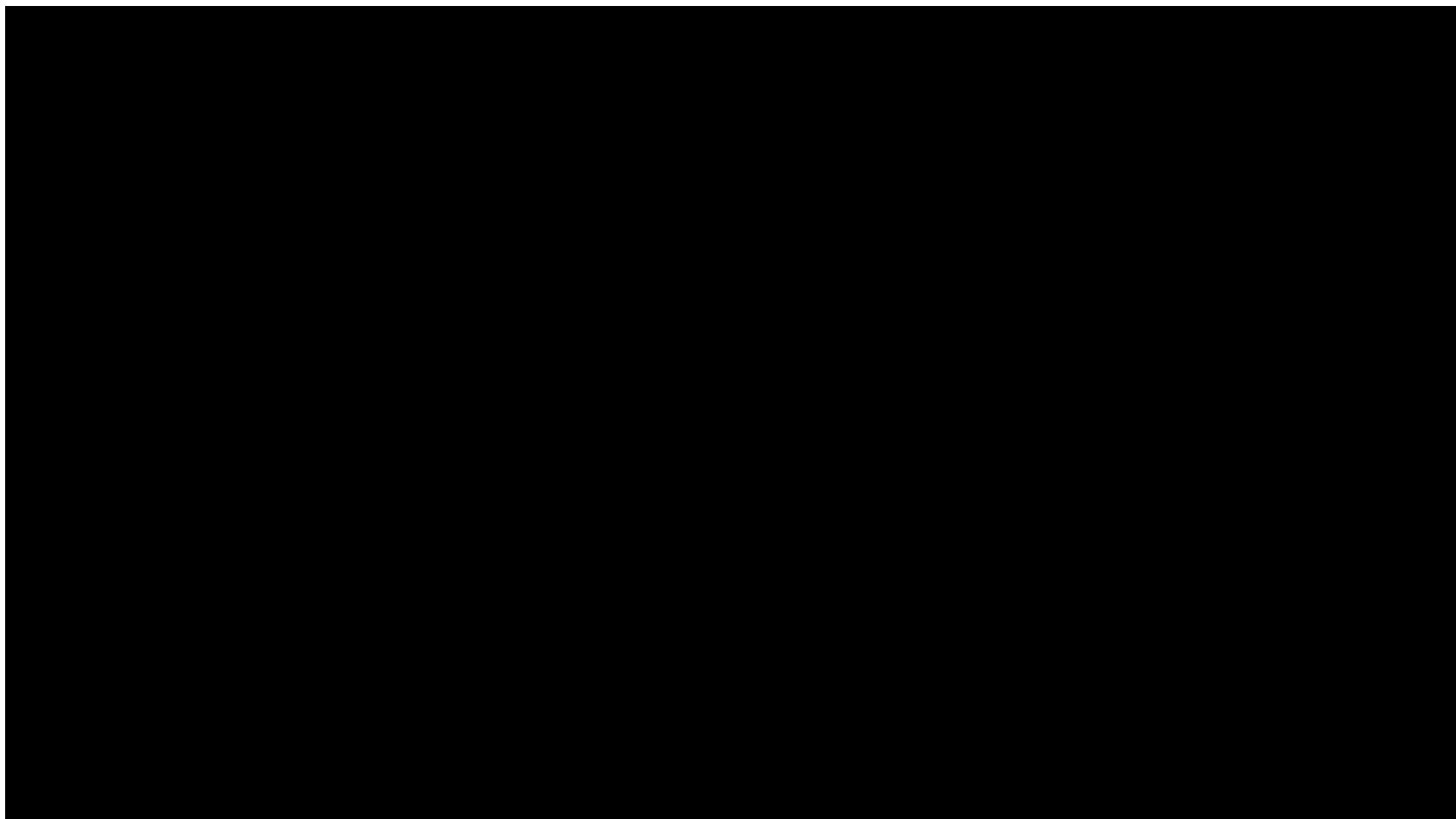
1. Літературні конкурси про інклюзію.
2. Видавнича діяльність.
3. Трансформація функцій бібліотек.
4. Адаптація музейного, виставкового, фестивального просторів.
5. Інклюзивні кіно, театр, мультиплікація.

Літературні конкурси про інклюзію

- Інклюзивний літературний конкурс для дітей та юнацтва імені Дмитра Ружевича

Відеосюжет, присвячений пам'яті Дмитра Ружевича

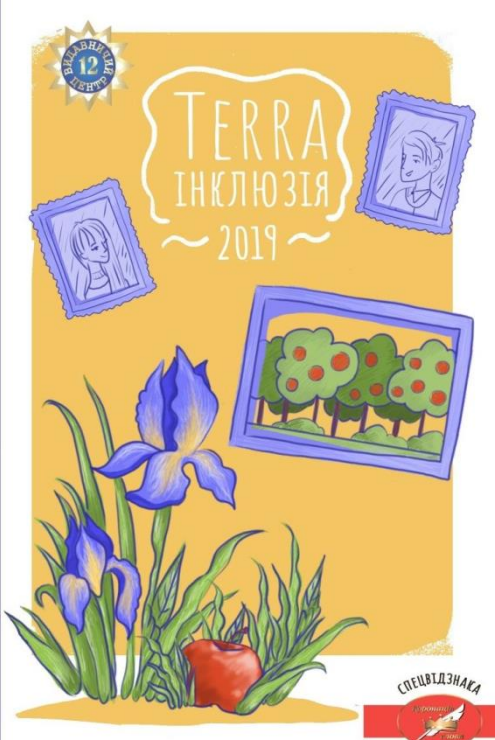
- **Місія конкурсу** – популяризувати українську книгу, вшанувати пам'ять Дмитра Ружевича через потужний розвиток його книжкової справи.
- **Тема конкурсу** – інклюзія, люди з інвалідністю, з особливостями розвитку, діти з особливими освітніми потребами, люди, які є вразливими у суспільстві через фізичний стан, стать, колір шкіри, національність, особисті уподобання та ін. Однак твір має бути не про інвалідність, а про особистість.
- **Жанр** – оповідання .
- **Мова конкурсу** – українська.
- **Вік учасників конкурсу.** Учасниками можуть бути діти та юнацтво віком до 18 років. Учасники поділяються на 3 вікові групи: діти до 10 років; підлітки (11–14 років); юнацтво (15–18 років).

Спецвідзнака «Інклюзивні оповідання» Міжнародного літературного конкурсу «Коронація слова»

- **Мета конкурсної номінації** - популяризація принципів рівності, поваги до прав людини, формування позитивного ставлення до інвалідності та особистого різноманіття в оповіданнях сучасних українських авторів. Конкурсна номінація впроваджується у партнерстві з видавництвом «Видавничий центр «12» та проєктом «Інклюзивна література».
- **Жанр** – оповідання.
- **Мова конкурсу** – українська.

- **Основні принципи** – у фокусі творів можуть бути люди з інвалідністю, з особливостями розвитку, з особливими освітніми потребами, люди, які є вразливими у суспільстві через фізичний стан, стать, колір шкіри, національність, особисті уподобання тощо. Інклюзивна література – це література не про інвалідність, а про особистість.

Видавнича діяльність

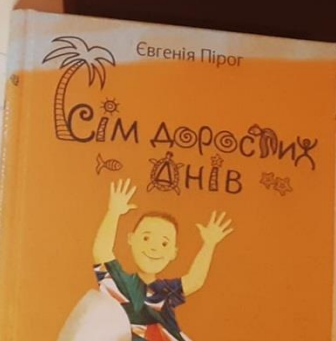
WE READ WE LIVE

 Видавничий центр "12"
912 позначок(-ки) «Подобається» • читачі: 964

[У магазин](#) [Вподобано](#)
[Повідомлення](#)

[Дописи](#) [Інформація](#) [Згадки](#) [Читачі](#) [Світлини](#) [Відео](#) [Більше ▾](#)

Активация Windows

INCLUSIVE Books

Головна/Home

Про нас/About

Книжки/Books

Новини/News

Конкурс/Competition

Майстер-класи/Workshops

Мережа/Network

Конта

Про нас/About

Головна мета проекту - розвиток та використання інклюзивної літератури як інструменту підвищення обізнаності щодо людей з інвалідністю та особистого різноманіття.

**Тарас Шевченко.
Автопортрет
у шапці та кожусі.**

Тарас Шевченко.
Автопортрет у шапці та кожусі.

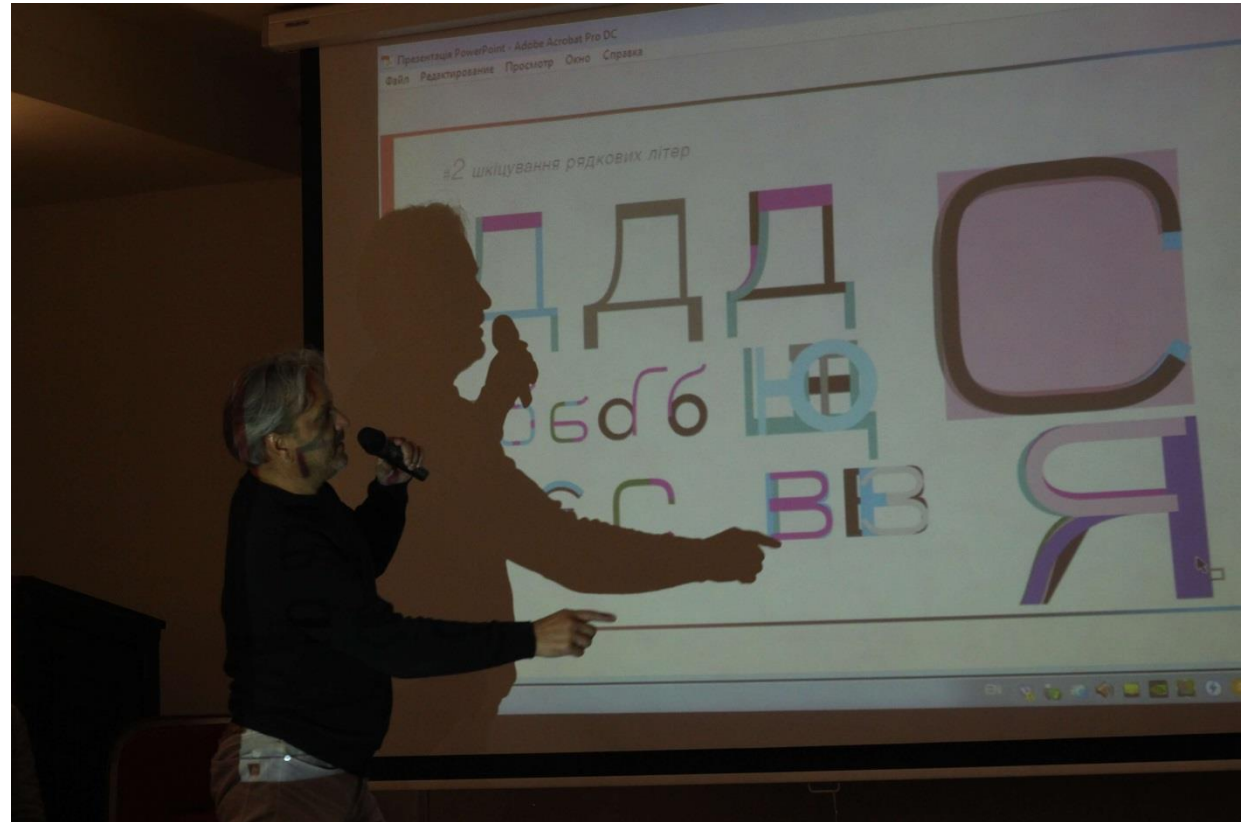

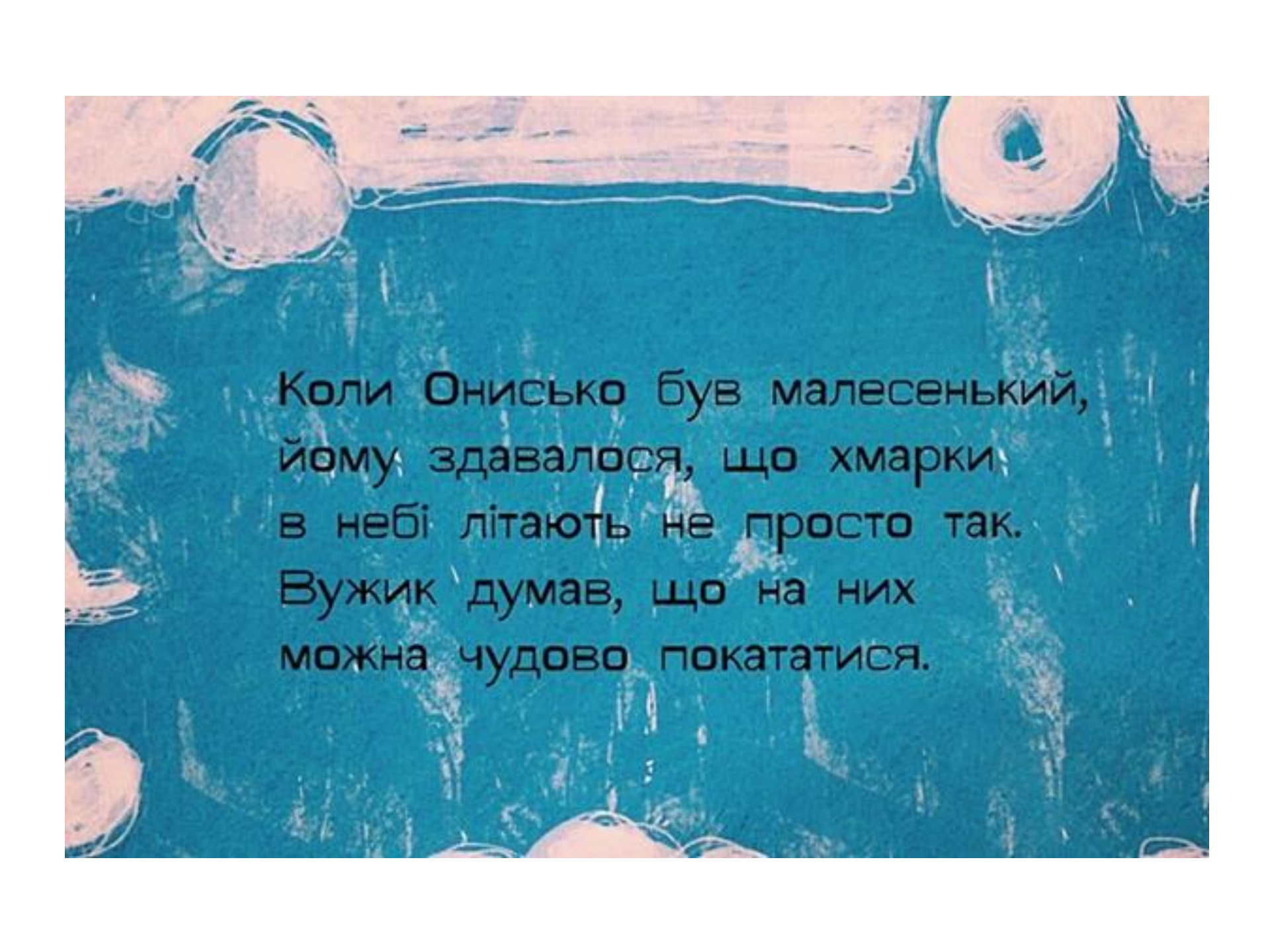
Ганна Собачко-Шостак. Вихор.

Шрифт та книги для людей з дислексією

- Inclusion UKR - унікальний кириличний шрифт, уперше пристосований до потреб українських читачів, які мають труднощі із розпізнаванням друкованих знаків, у тому числі для осіб з дислексією, розробив український художник та ілюстратор Олег Петренко-Заневський

The background is a vibrant blue with a textured, almost marbled appearance. It is framed by a white border. At the top and bottom edges, there are several circular, light-colored patterns that resemble the caps of a hot air balloon basket or similar objects. The text is centered in the middle of the blue area.

Коли Онисько був малесенький,
йому здавалося, що хмарки
в небі літають не просто так.
Вужик думав, що на них
можна чудово покататися.

- Книжка присвячена екотематиці та надрукована спеціально розробленим шрифтом Antidyslexia, розробленим нідерландський дизайнером Крістіаном Буром.
- Кириличну версію цього шрифту створив канадський видавець Алекс Мінтц.

- Особливості шрифту:
 - літери мають потовщення в нижній частині, тому сприймаються більш стабільними, не крутяться;
 - кожна літера унікальна, тому схожі літери дитина не сплутає, навіть якщо в її сприйнятті вони перевернуться;
 - особлива відстань між літерами, словами та рядками.

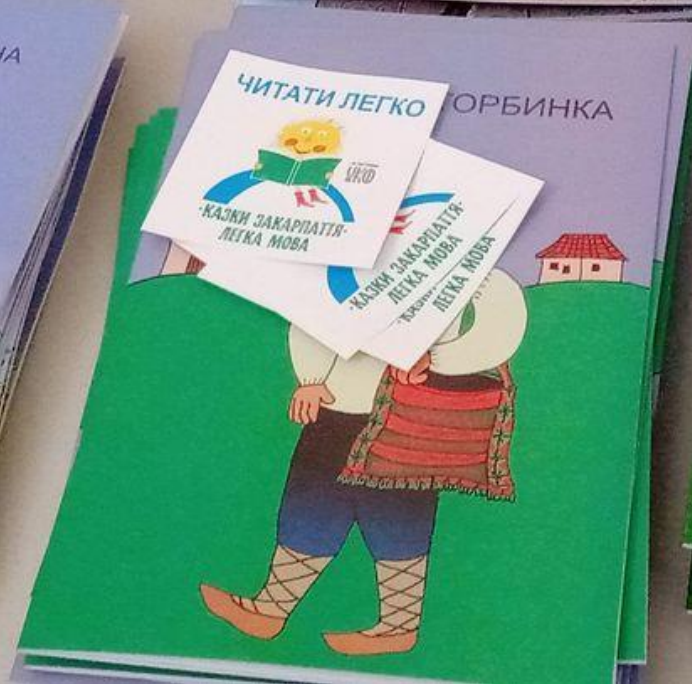
Арчі навіть навчився
виловлювати пляшки з
моря! Щоправда, він
трохи боявся медуз...

- Проект «Книги Брайлем» благодійного фонду родини Нечитайло упродовж 2015-2017 років видав 37 творів загальним тиражем 4 310 примірників.
- Мета проекту - зробити більш доступним читання художньої літератури для дітей з інвалідністю по зору.
- Особлива увага приділяється книгам для дошкільнят та дітей шкільного віку, оскільки саме в цей період формуються навички читання і письма.

Адаптація творів «легкою мовою»

Для проєкту «Казки Закарпаття. Легка мова» письменник Олександр Гаврош обрав п'ять закарпатських казок.

Як створити текст , легкий для читання та розуміння.

ПИШІТЬ КОНКРЕТНО. УНИКАЙТЕ АБСТРАКТНОЇ МОВИ.
БУДЬТЕ ЛОГІЧНИМИ.

СЮЖЕТ МАЄ БУТИ ПРОСТИМ БЕЗ ДОВГОГО ВСТУПУ ТА ЗАЛУЧЕННЯ
ЗНАДТО ВЕЛИКОЇ КІЛЬКОСТІ ПЕРСОНАЖІВ.

НЕ ВИКОРИСТОВУЙТЕ СИМВОЛІЧНУ МОВУ (МЕТАФОРИ).

БУДЬТЕ СТИСЛИМИ. УНИКАЙТЕ КІЛЬКОХ ДІЙ В ОДНОМУ РЕЧЕННІ.
УНИКАЙТЕ СКЛАДНИХ СЛІВ, АЛЕ ВИКОРИСТОВУЙТЕ МОВУ, ЯКА Є
ДОРΟΣЛОЮ ТА ГІДНОЮ. НЕЗВИЧАЙНІ СЛОВА ПОЯСНЮЙТЕ ЗА
ДОПОМОГОЮ ПРОСТИХ І ЗРОЗУМІЛИХ РЕЧЕНЬ.

ОБОВ'ЯЗКОВО ПЕРЕВІРТЕ МАТЕРІАЛ ІЗ РЕАЛЬНИМИ ЦІЛЬОВИМИ
ГРУПАМИ ПЕРЕД ТИМ, ЯК ВІН ПОТРАПИТЬ ДО ДРУКУ!

ЦЕ - ГОЛОВНИЙ ЕТАП І ВІН МОЖЕ ЗАЙНЯТИ БАГАТО ЧАСУ!

ВАШ ТЕКСТ ГОТОВИЙ, ЯКЩО УСІ СЛОВА, ВИСЛОВИ ТА ЗМІСТ ЗРОЗУМІЛІ
ДЛЯ ВАШОЇ ЦІЛЬОВОЇ АУДИТОРІЇ ТА ЛЕГКО ЧИТАЮТЬСЯ .

Бажаємо успіху у створенні простих і доступних текстів!

Казка «Мудра дівчина»

Як Петрик барана продавав

Жив собі багатий чоловік.
Мав сотні корів, коней, овець.
Але Бог дав йому лише одного сина Петрика.
Та й той не хотів вчитися.
Цілий день бавився, мов мала дитина.
Батькові справи його не цікавили.

Зажурився батько, бо був уже старим.
Що буде з його багатством по смерті?
Адже він так важко його здобував!
Надумав він випробувати сина.

Каже батько синові:
– Петрику, поведи найкращого нашого барана на базар.
Там його продай.
Але так продай, щоб і гроші дістати,
і барана додому пригнати.

Трансформація функцій бібліотек

- Перша онлайн бібліотека аудіокниг «**Ліхтар**» - це спроба полегшити життя як людям із тотальною втратою зору, так і частково незрячим. На сайті бібліотеки використовується озвучення «Анатоль», яке є найкращим озвученням машинного мовлення, та текст високої контрастності, щоб людям, які втратили зір не повністю, було максимально зручно.
- <http://web.lihtar.in.ua/>

Путівник

Вітаємо в онлайн-бібліотеці для людей з вадами зору "Ліхтар"!

Інструкція

Художня література

Дитяча література

Музика

Радіо

Для навігації в озвученій версії бібліотеки "Ліхтар" користуйтеся клавішами **"вгору"** та **"вниз"**. Щоб перейти на вибраний розділ, користуйтеся клавішею **"прогалина"**, центральною або боковою клавішею **"Enter"**. Щоб вийти з розділу, натисніть **"Esc"** чи **"Backspace"**. Щоб перемотати доріжку, використовуйте стрілки "вліво" та "вправо". Щоб керувати гучністю, використовуйте клавіші "+" та "-" цифрової клавіатури. Наша бібліотека також підтримує озвучене керування за допомогою миші.

Приємного прослуховування україномовної літератури та музики з онлайн-бібліотекою "Ліхтар"!

Електронні книжки для дітей

- 365 казок на ніч (сучасні аудіоказки для дітей)

<https://www.youtube.com/playlist...>

- Казки та цікаві історії для дітей (класичні та сучасні казки, начитка)

<https://www.youtube.com/channel/UCok9X9ZeNg1EXaHvuP6iE-Q>

- Дитячі книжки в електронному форматі від видавництва “Ранок” (тексти)

<https://drive.google.com/.../1z7NN25HdiR9LVySxtO2WyxtQ4jP...>

Українські народні та авторські казки (тексти)

<https://kazky.org.ua/zbirky/knihovna>

Оповідання для 9+ “Окуляри і кролик-гном” (електронна книжка)

https://chtyvo.org.ua/.../Kupriia.../Okuliary_i_krolyk-hnom/

- Радіовистави за творами шкільної програми

<https://nus.org.ua/.../radiovystavy-za-tvoramy-shkilnoyi.../>

- 7 радіовистав за творами шкільної програми зарубіжної літератури

<https://nus.org.ua/.../7-radiovystav-za-tvoramy.../>

- Казки для дошкільнят та молодшого шкільного віку (начитка каналу "Тося читає")

https://www.youtube.com/.../UCr5qRgLb_CbO1A5QHKLHS5g/videos

Адаптація музейного, виставкового, фестивального просторів

Музейний фонд України нараховує понад 2500 музеїв, заповідників та інших закладів музейного типу різних форм власності й підпорядкування.

- **Проект «Inclusive Travels in Ukraine: доступність музеїв України»** - за підтримки Українського культурного фонду створено каталог музейних закладів України, який містить деталізований опис наявних умов і зручностей для прийому всіх відвідувачів, зокрема, людей з інвалідністю та представників маломобільних груп.
- Сайт, створений у межах проекту, з інформацією про музеї та заповідники в усіх регіонах України з детальним описом умов для прийому відвідувачів усіх категорій, а також зручну систему їх пошуку та відбору за різними ознаками інклюзивності - <https://travels.in.ua/uk-UA/About>

- **Музей у темряві «Третя після опівночі» / 03:00** (м.Київ) — перший та єдиний в Україні музей у темряві. Музей організовує екскурсії, концерти та вечери у темряві за участю незрячих екскурсоводів та музикантів.
- Кожен відвідувач має змогу пережити унікальний досвід, який змінює уявлення про те, як люди сприймають світ. Це можливість дізнатись більше про можливості нашого організму, а також про те, як живуть незрячі люди — і поставити їм будь-які питання особисто.
- Інтерактивна сторінка музею - <https://0300.com.ua/pobach-bilshe>

Тактильний макету Луцького замку

Фестиваль «Інклюзіон» (засн. 2016 р.)

- Організаторами виступають ХОФ «Громадська Альтернатива» та Представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні.
- Події розгортаються у трьох напрямках: культура, інновації та просвіта на тему інклюзії.
- Діяльність: інклюзивні виставки робіт художників, театральні вистави, тактильні живописні та графічні твори відомих авторів, презентація аудіогідів («Почути Дюрера» для Харківського Художнього Музею, «Почути Філософію» для літературно-меморіального музею Сковородинівки, «Почути Малевича» для музею у Пархомівці у Харківській області тощо).

Музичний фестиваль Atlas Weekend (засн. 2015 р., з 2022 р. - Atlas)

- Україна стала першою країною в Європі, яка впровадила інклюзивний проект із запрошенням людей з вадами слуху на масштабний музичний фестиваль. Для них була створена спеціальна зона з пристроями, які допомагали підсилювати вібрацію звукових інструментів, а фахівці з США відтворили музичні композиції ще й за допомогою жестів.
- Крім цього, біля головної сцени був встановлений екран, на якому транслювався сурдопереклад пісень. За допомогою жестів передавався зміст пісні, а ритм транслювався за допомогою рухів перекладача.

ÁTLAS FESTIVAL

ІНКЛЮЗІЯ

2018
РІК

1246
ЛЮДИНИ З ІНВАЛІДНІСТЮ
ВІДВІДАЛИ ФЕСТИВАЛЬ

2

ПЛАТФОРМИ ДЛЯ ЛЮДЕЙ
З ІНВАЛІДНІСТЮ

2019
РІК

1342
ЛЮДИНИ З ІНВАЛІДНІСТЮ
ВІДВІДАЛИ ФЕСТИВАЛЬ

СУРДОПЕРЕКЛАД АРТИСТІВ
ГОЛОВНОЇ СЦЕНИ
ВІД MASTERCARD

1

ПЛАТФОРМА ДЛЯ ЛЮДЕЙ
З ІНВАЛІДНІСТЮ БІЛЯ ГОЛОВНОЇ
СЦЕНИ

- **Проект «Колискові для Олекси»** доньки українського поета Грицька Чубая Соломії Чубай.
- Проект зосереджений на допомозі дітям із аутизмом. С. Чубай, як мати хлопчика-аутиста, на власному досвіді довела дієвість колискового співу й започаткувала музичний альбом, аби допомогти сім'ям, у яких зростають інакші діти, а також і для висловлення ідеї про розуміння природи аутизму та його діагностування.

<https://music.apple.com/us/album/коліскові-для-олекси/1324828246>

Інклюзивні кіно, театр, мультиплікація

Кіно для незрячих і людей з вадами слуху

«Ціна правди»

- Стрічка заснована на реальних подіях і розповідає про британського репортера Гарета Джонса, який розкрив для західного читача правду про найбільшу трагедію українського народу – Голодомор.

- Уперше в історії українського кінематографа незрячі і нечуючі люди можуть зможуть відвідати показ цього фільму в кінотеатрі. З ініціативи виробників фільму і агентства "Доступне кіно" до фільму був виготовлений тифлокоментар (короткий закадровий опис візуальної частини фільму) для незрячих людей і адаптовані субтитри для людей із вадами слуху.
- Для перегляду фільму потрібно завантажити собі на смартфони спеціальний додаток і знайти фільм. Після потрібно прийти до кінотеатру з телефоном і навушниками, включити цю програму, яка автоматично синхронізує те, що відбувається на екрані, з тифлокоментарями, які виводитимуться через навушники або ж через субтитри на екрані телефону.

«Пульс»

- Фільм розповідає історію молодої української легкоатлетки Оксани, яка в результаті жахливої автомобільної аварії отримує тяжкі травми і майже втрачає зір, але після реабілітації їй все ж вдається завоювати «золото» на паралімпіаді в Пекіні.

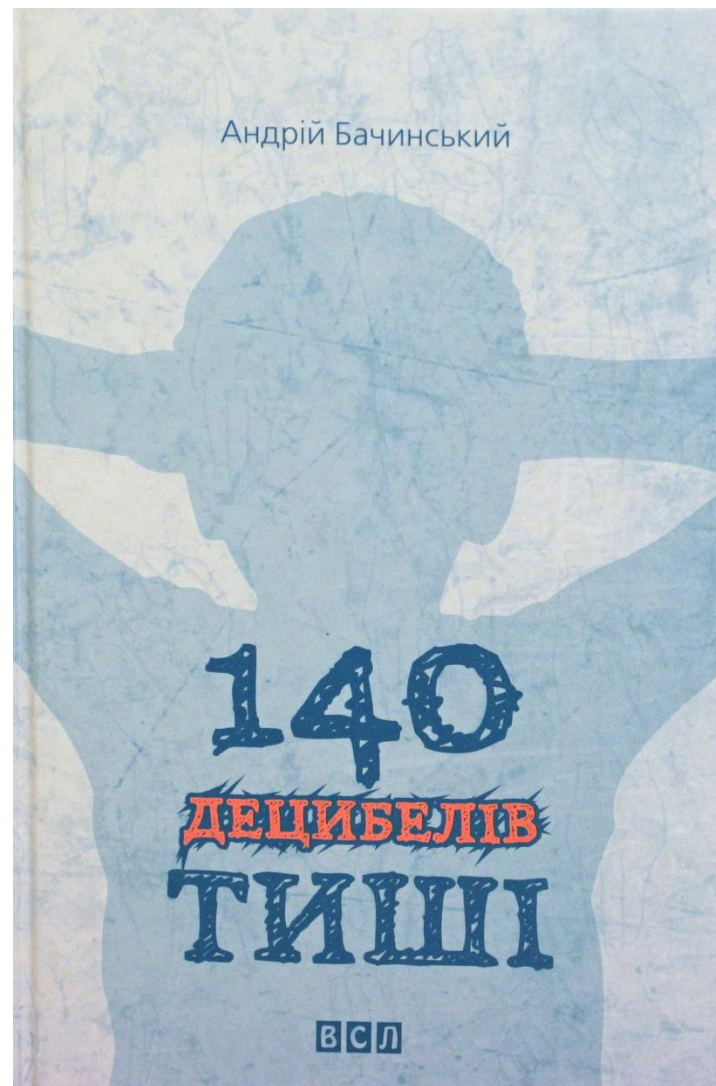

Екранізації художніх творів на тему інклюзії:

Повнометражний фільм
за книгою року ВВС-2015
«140 децибелів тиші»

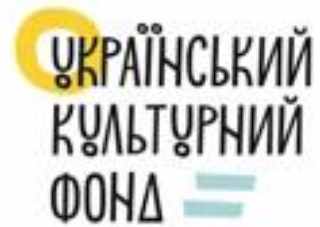
А.Бачинського

Мета – показати особливих дітей, які в середовищі своїх труднощів не залишаються на маргінесах суспільства, а навпаки від них відходять, соціалізуються

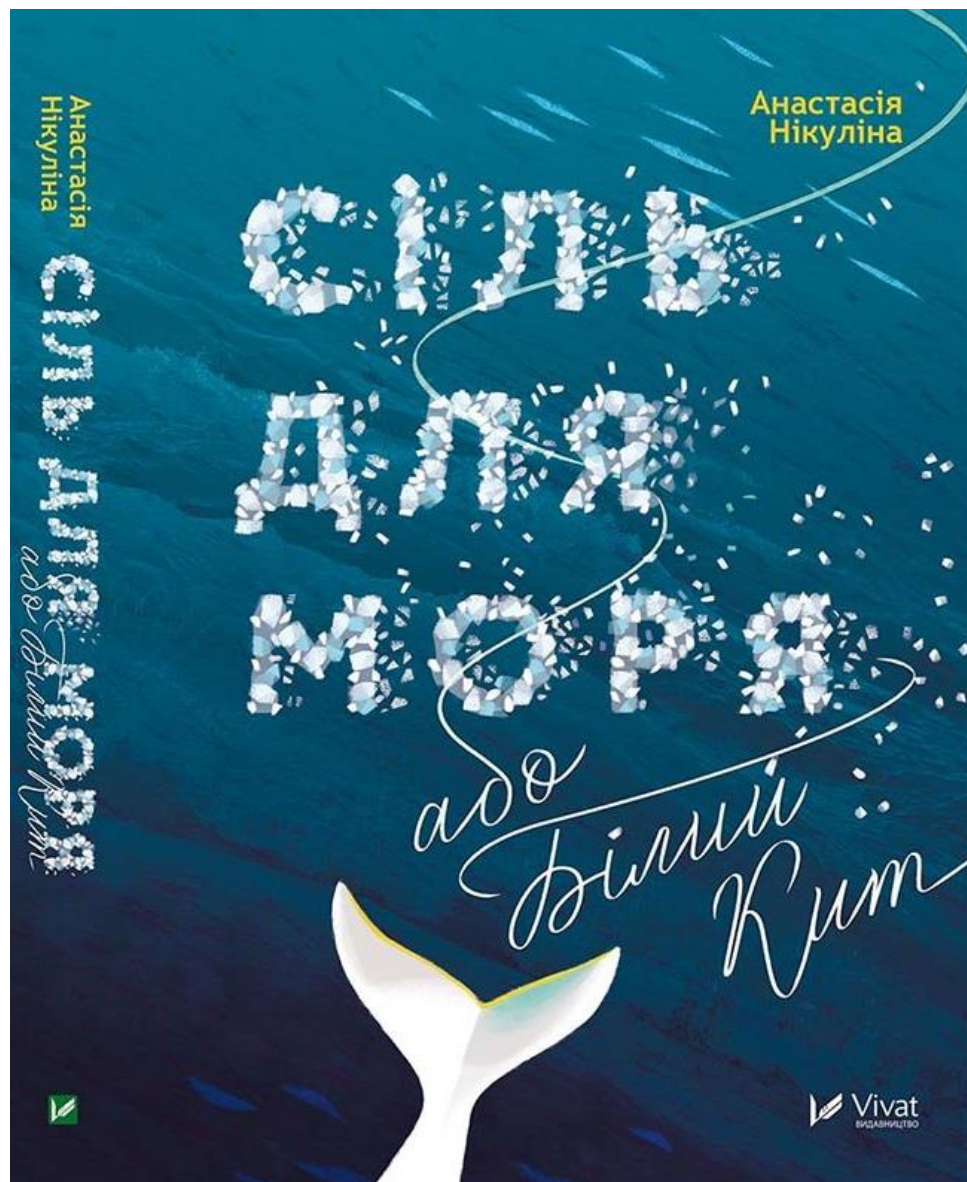
Трейлер фільму «140 децибелів тиші»

ЗА ПІДТРИМКИ

Короткометражна стрічка за романом А.Нікуліної «Сіль для моря або Білий Кит»

Головна ідея фільму — показати сучасним підліткам, що вони не самотні, що проблема цькування (булінгу) вже вирішується на законодавчому рівні та що необхідно говорити про свої проблеми вголос.

Трейлер фільму «Сіль для моря»

- **Інклюзивний театр і інклюзивний театральний продукт**
- Інклюзивний театр – мистецький процес і продукт, яким займаються люди з інвалідністю нарівні з нормотиповими в ролі митців.
- Інклюзивний театральний продукт — різновид вистави, який створюється з урахуванням сприйняття людей з інвалідністю, де розроблюються певні адаптації для максимального включення всіх людей у ролі реципієнтів.

- Вистави з урахуванням сприйняття незрячих та слабозорих глядачів – вистава відчуттів, вистава в темряві вистава з аудіодискрипцією. У них повністю ліквідується візуальна складова та акцентується увага на дотик, смак, слух та нюх.
- У спектаклях з урахуванням сприйняття нечуючих глядачів основним прийомом є пластика та жести акторів. Сюжет відтворюється через хореографію, фізичні рухи, пантоміму, використовується жестова мова.
- У виставах з урахуванням сприйняття дітей з аутистичним спектром та дітей із синдромом Дауна, спираючись на сенсорне перевантаження, ліквідують усі гучні, різкі та дратівливі звуки. Квитки в зал продаються тільки на дві третини місць, щоб діти за бажанням переміщалися та мали змогу усамітнитися.

В Україні діє низка інклюзивних театральних колективів:

- інклюзивний театр «Перспектива» (м.Київ)
- інклюзивний театр «Почуй світ» (м.Київ)
- Інклюзивна театральна студія імпровізації (м.Київ)
- інклюзивний театр «Незабудки» (м.Дніпро)
- театральної інклюзивної студії «Журавка» (м.Львів)
- інклюзивний театр «Perfeco in Kilaba» (м.Вишгород)
- інклюзивний ляльковий театр при Херсонській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. Олесея Гончара
- інклюзивний театр «Краще разом» (м. Кривий Ріг)

**Запорізький
інклюзивний театр
«Рівні можливості»
(засн. 2016 р.)**

- Засновниця –
Маріанна Сибатян
- Репертуар: «Світло в темряві», «3032»

**РАЗОМ
ЗА СИНІМ
ПТАХОМ**

Проект «Разом за синім птахом: інклюзивна вистава» (2020)

- Автор та керівник проекту - Маргарита Дергач, д. пед. наук, професор КЗ «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради
- Репертуар: «Коли друзі поруч»

Мультфільми на інклюзивну тематику

- **«Каструлька Анатолія»**

Фільм присвячено проблемі адаптації особливих дітей, зокрема, з розладами аутистичного спектру. Малюк Анатолій не схожий на інших, бо ніде не розлучається зі своєю каструлькою, яка заважає йому самому і відлякує від нього однолітків. Як діяти в таких випадках?

<https://www.youtube.com/watch?v=mR-XI3xS2QE>

- **«Дивовижні речі трапляються»**

Анімоване відео пояснює, що всі люди – різні, і мозок у кожної людини працює інакше. Глядач дізнається, що таке аутизм та як людина з ним сприймає інформацію.

<https://www.youtube.com/watch?v=tVjFFIh7-rM&t=1s>

- **«Дивовижні діти»** – фільм розповідає про стан людей з аутистичними розладами.

<https://www.youtube.com/watch?v=RBkiIHWybV4>

- **«Сьогодні»** – розповідає історію хлопчика з інвалідністю, який проводить увесь час удома, граючи у відеоігри. Одного разу мама вирішує зробити маленький сюрприз для свого сина, через що йому важко більше зосереджуватися на відеоігрі.

<https://www.youtube.com/watch?v=WfxQuD9weWM>

- **«Тамара»** – у мультфільмі від Disney розповідається про те, що говорити можна не тільки голосом, а й мовою тіла. Окрім цього, йдеться про те, що дитяча мрія може подолати хворобу.

<https://www.youtube.com/watch?v=B4frsp-rR6c>

- **«Хлоя пояснює про синдром Дауна»** –

<https://www.youtube.com/watch?v=r2rmDYfz4>

- **«Жив собі чорний кіт»** – мультфільм режисера Юрія Марченка створено студією "Україмафільм" у 2006 році на замовлення Міністерства культури і туризму України. Через людські забобони з чорним котом ніхто не спілкується. Що відчуває кошеня, наскільки йому сумно і самотньо?

<https://www.youtube.com/watch?v=hV2T9tm8mIU>

- **«Яким могло б бути Різдво без любові?»** – історія про їжака на ім'я Генріх, який прийшов до нового класу. Однолітки не спілкуються з ним, бо він має колючки. Напередодні Різдва однокласники дарують йому подарунок, завдяки якому вони зможуть дружити і гратися.

<https://www.youtube.com/watch?v=lcx7hBWeULM>

- **«Курка, яка несла всяку всячину»** – у мультфільмі режисерки Марії Медвідь та студії «Україмафільм» йдеться про курку, яка знесла 7 яєць, з яких вилупилися 6 курчат і один маленький екскаватор. Історія про те, як екскаватор почувався серед курей та як знайшов таких, як він.

<https://www.youtube.com/watch?v=8-kWT-rNoEE>

- **«Мотузки»** — історія про дружбу, яка показує, що можна дивитися на людей із особливими потребами інакше.

<https://www.youtube.com/watch?v=rajnbzd27PM>

«Батькам: як говорити з дітьми про інклюзію?»

- Фільм розповідає, що не треба прагнути бути такими, як усі. Бо насправді всі різні. Радше – люди намагаються приховувати це, аби наслідувати когось.
- Фільм 1:
<https://www.youtube.com/watch?v=uVe8CLHDI68&t=217s>
- Фільм 2
<https://www.youtube.com/watch?v=lxGNlvBPpms>